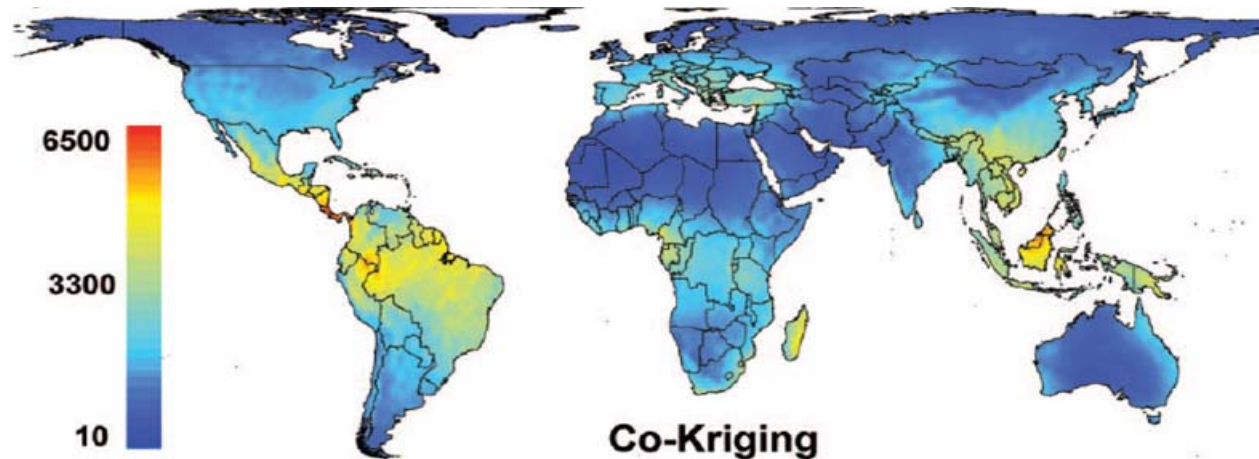
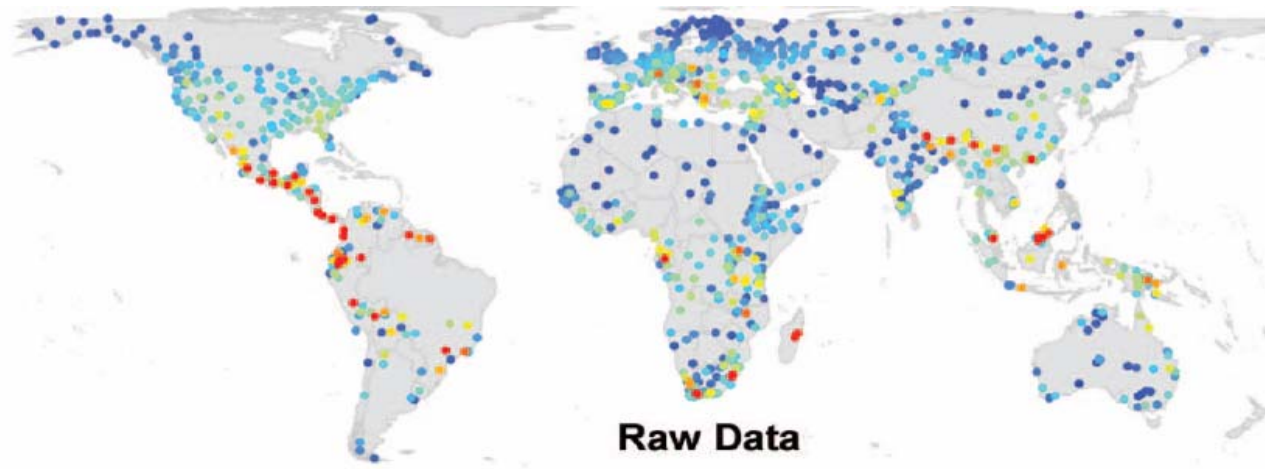

Latitudinální a altitudinální gradient diverzity

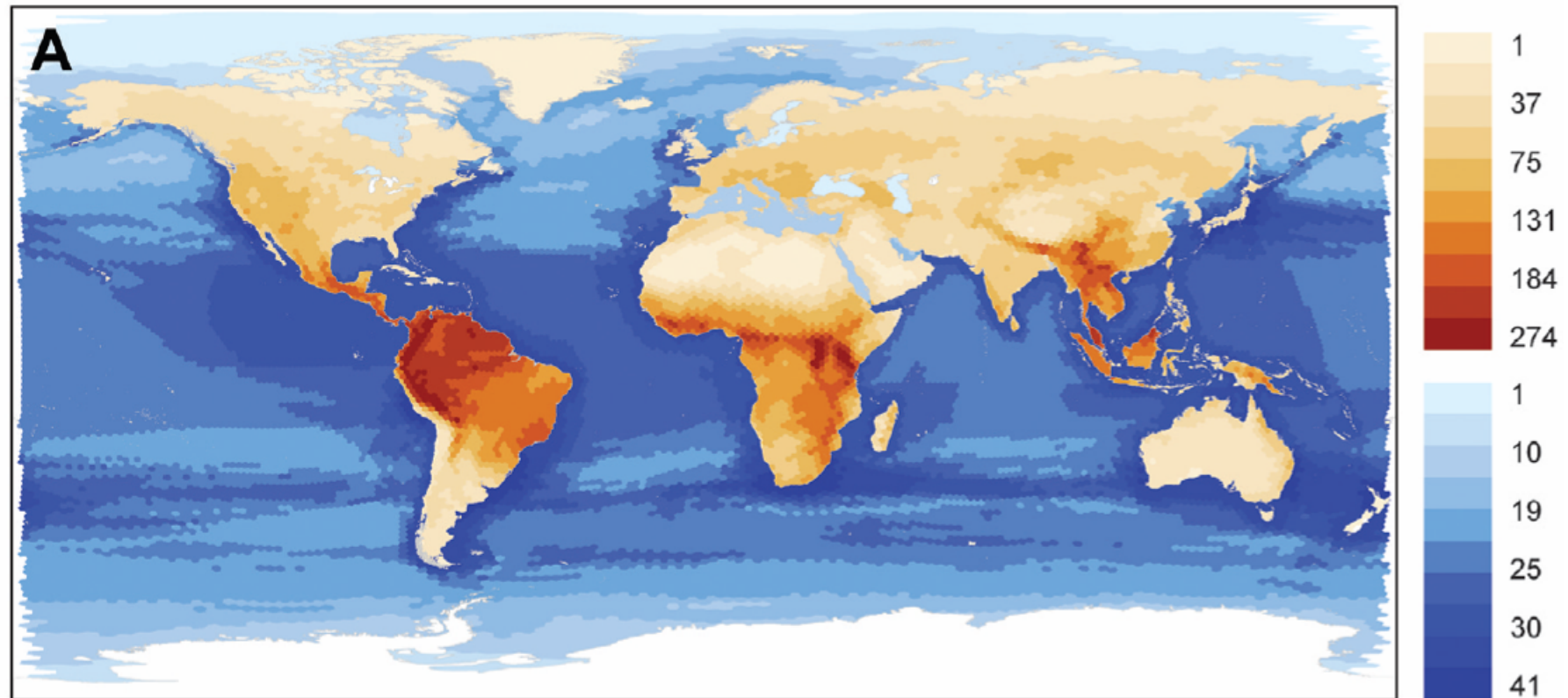
Latitudinální gradient diverzity

Počet druhů cévnatých rostlin na 12 000 km²

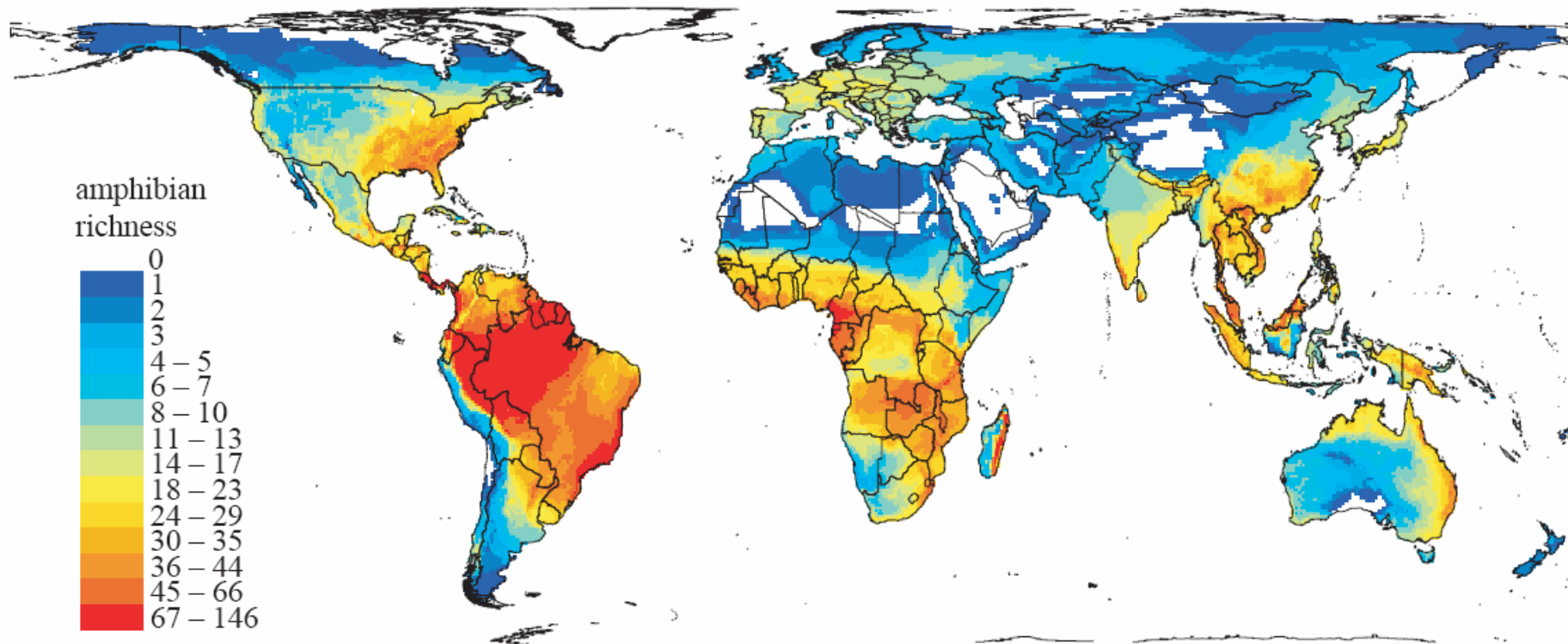
Latitudinální gradient diverzity

Počet druhů terestrických a mořských savců

Latitudinální gradient diverzity

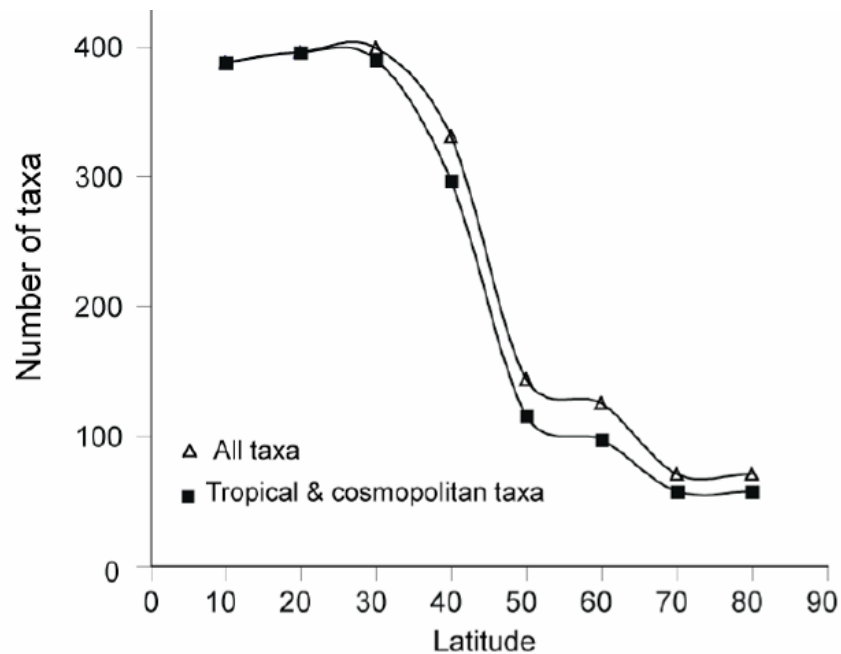
Počet druhů obojživelníků

Latitudinální gradient diverzity

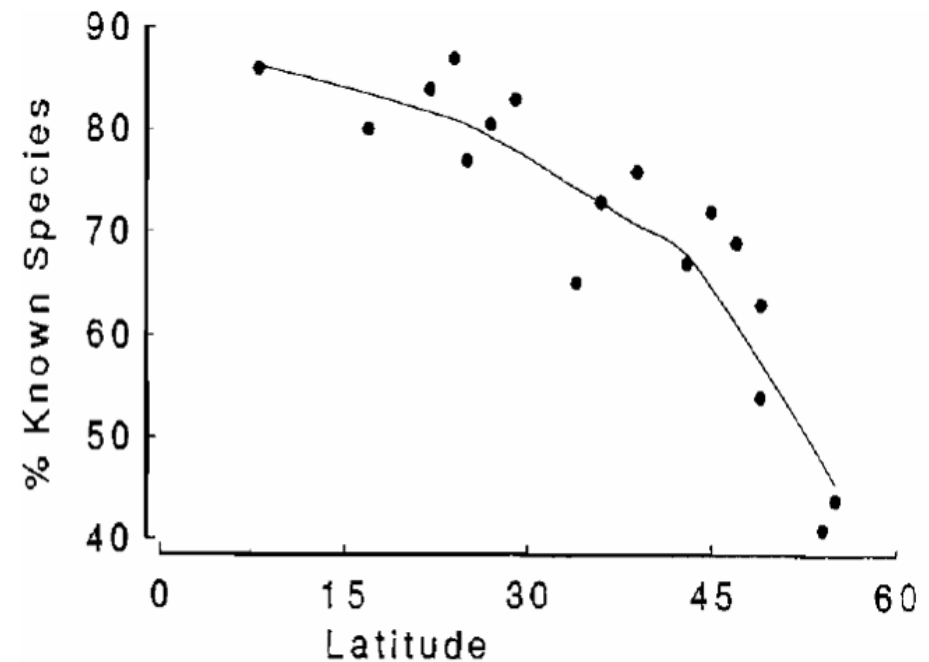
Počet druhů mořských mlžů na severní polokouli

Jablonski et al. 2006, *Science* 314: 102–106

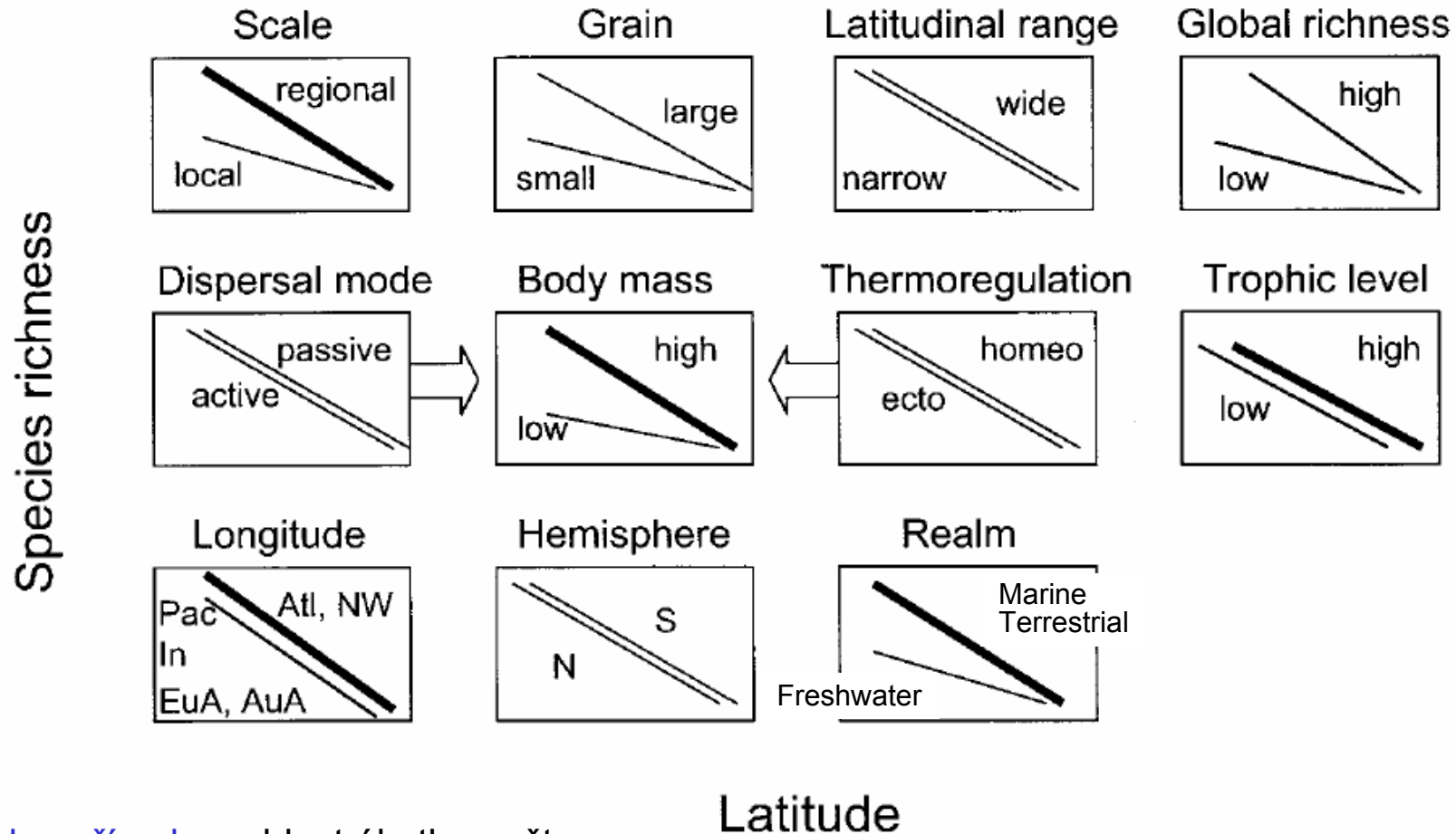
Relativní počet známých dírkonů (Foraminifera)

Stehli et al. 1969, *Science* 164: 947-949
(sec. Rosenzweig 1992, *Journal of Mammalogy* 73: 715-730)

Latitudinální gradient diverzity

Faktory korelované s latitudinálním gradientem

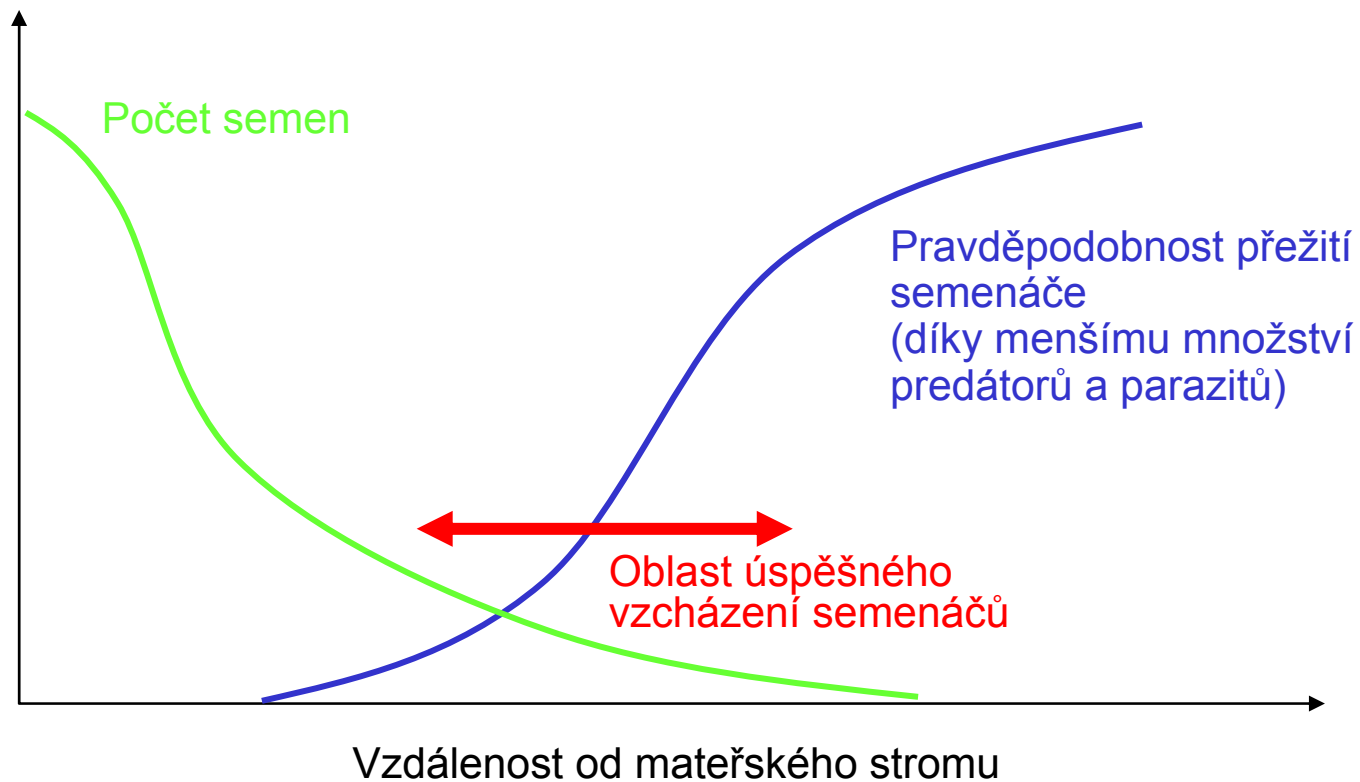

sklon přímek: rychlost úbytku počtu druhů se zeměpisnou šířkou
 tloušťka přímek: síla vztahu

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza I.

Více nik a větší specializace druhů v tropech

Příklad této skupiny hypotéz:
druhově specifická herbivorie u stromů v tropickém lese

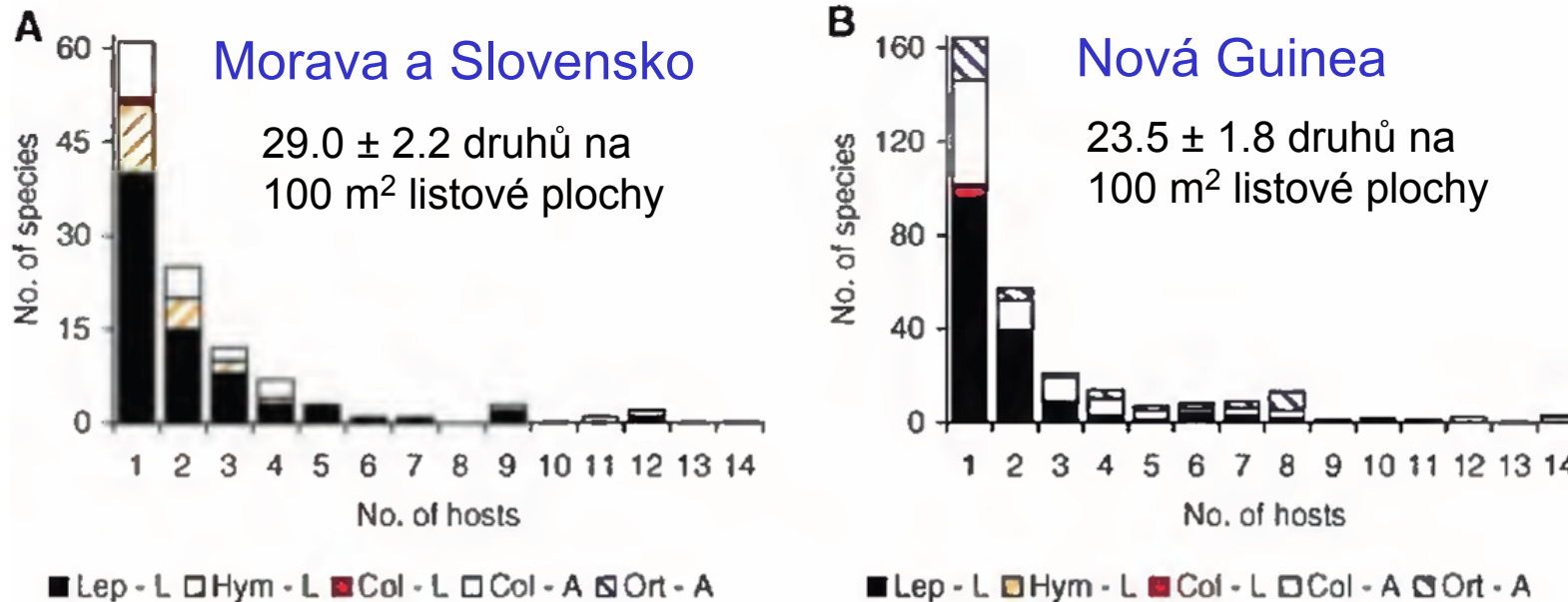

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza I.

Více nik a větší specializace druhů v tropech

- tato skupina hypotéz je tautologická: počet nik je spíše důsledkem než příčinou počtu druhů
- specializace druhů v tropech nemusí být nutně větší než mimo tropy

Počet hostitelských druhů stromů pro různé druhy hmyzu

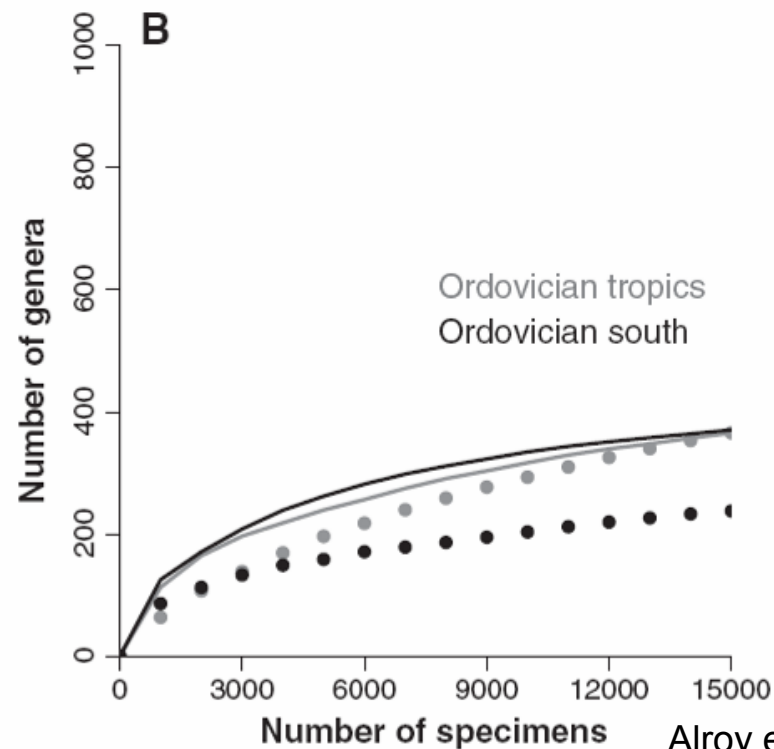
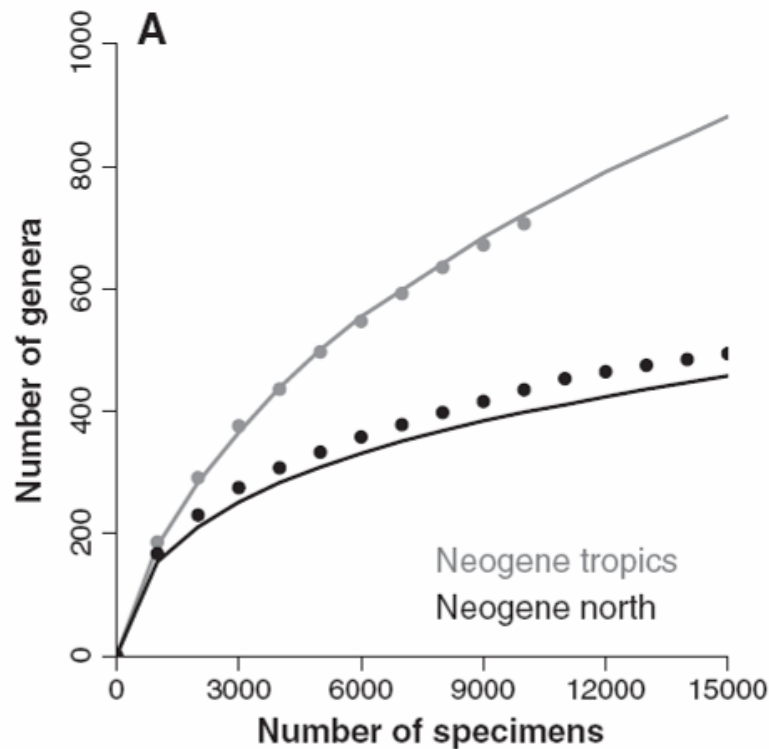
Tropický hmyz není více specializován; jeho větší diverzita může být funkcí většího počtu hostitelských rostlin v tropech

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza II.

Tropy jsou dlouhodobě stabilní, zatímco vyšší zeměpisné šířky byly postiženy vymíráním v dobách ledových (Wallace 1878)

Mořští bezobratlí (Metazoa)

Alroy et al. 2008,
Science 321: 97-100

- Latitudinální gradient existoval už v prvohorách
- Tropy nebyly postiženy extrémním chladem, ale mohly být postiženy suchem

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza III.

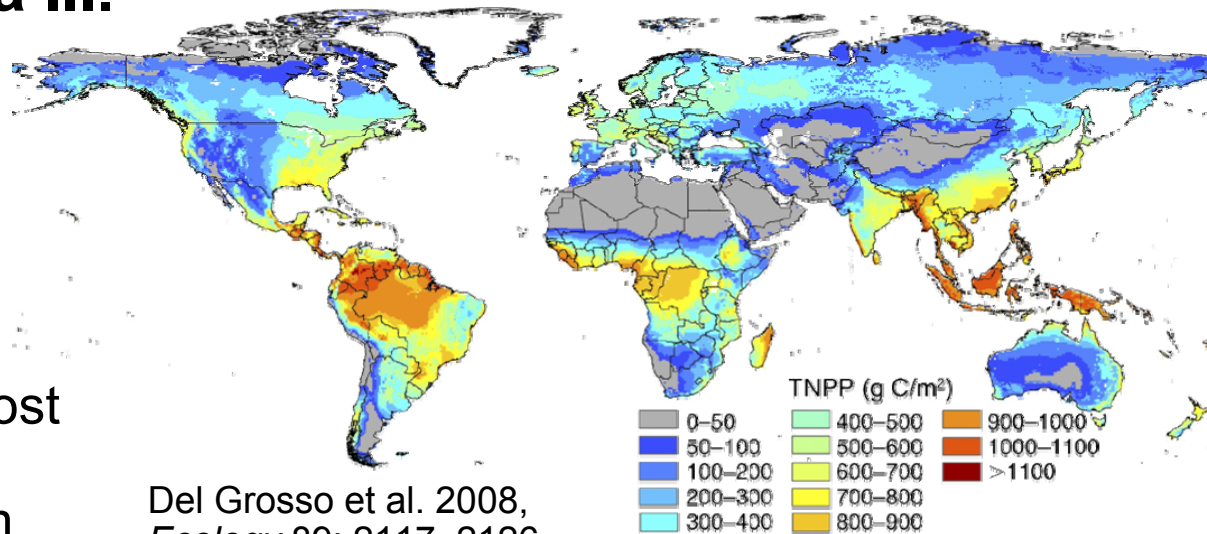
Species-energy hypothesis

- čím více energie, tím víc jedinců
- čím víc jedinců, tím větší pravděpodobnost speciálních událostí
- čím větší populace, tím menší pravděpodobnost vymření druhů

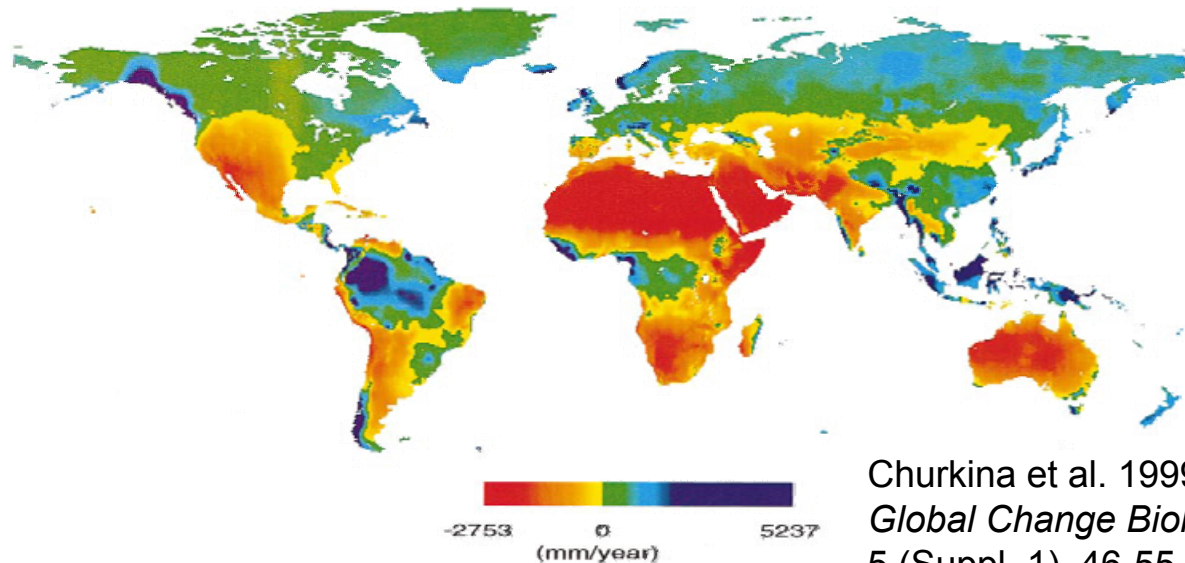
Rostliny závisí na teplotě a dostupnosti vody (AET – skutečná evapotranspirace)

Živočichové závisí hlavně na teplotě (PET – potenciální evapotranspirace)

Primární produktivita světové souše

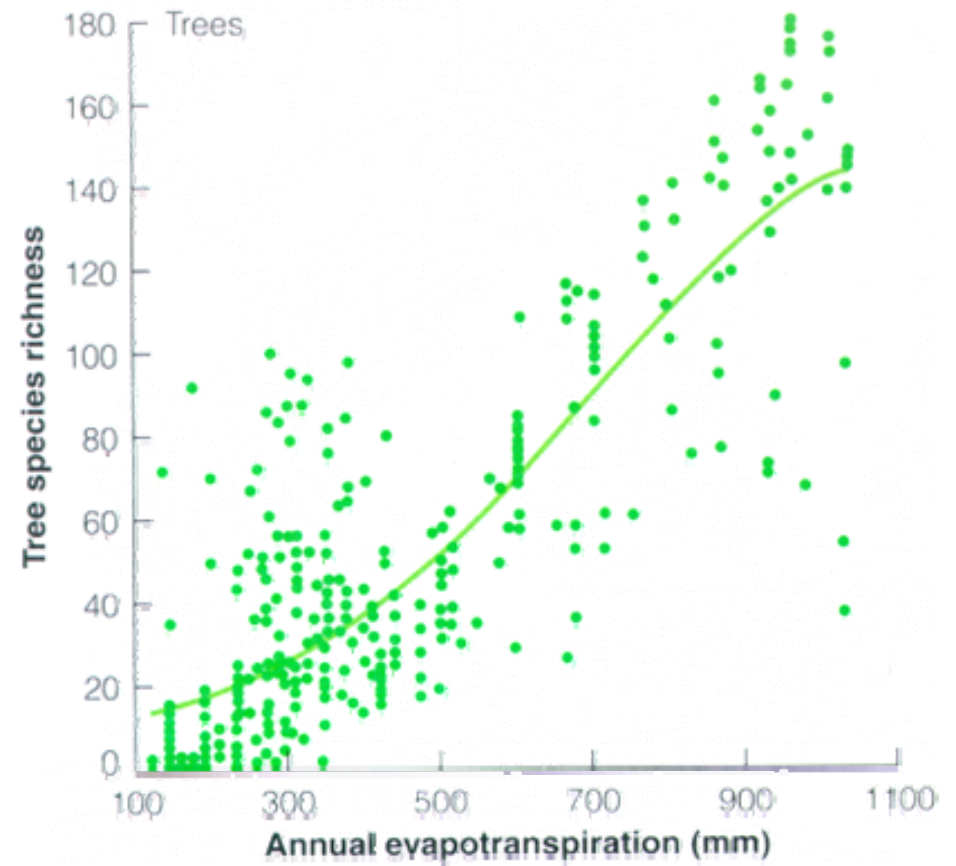
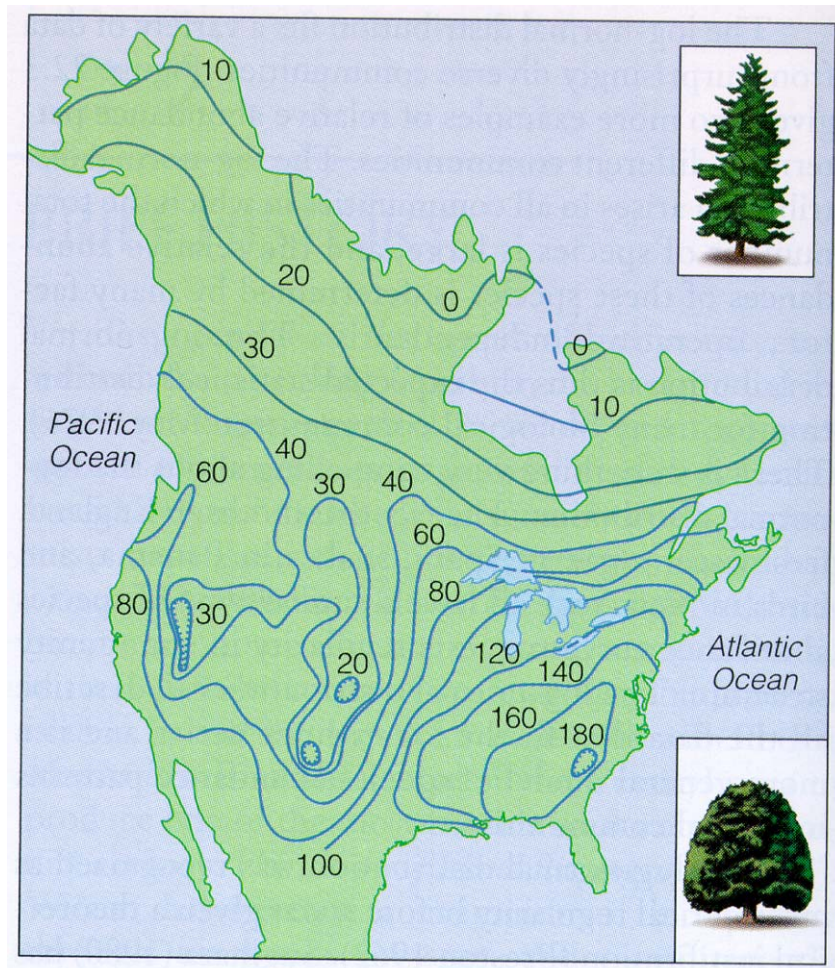
Roční srážky minus PET

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza II.

Species-energy hypothesis

Počet druhů stromů v Severní Americe

Currie & Paquin 1987 in Krebs 2001: 438

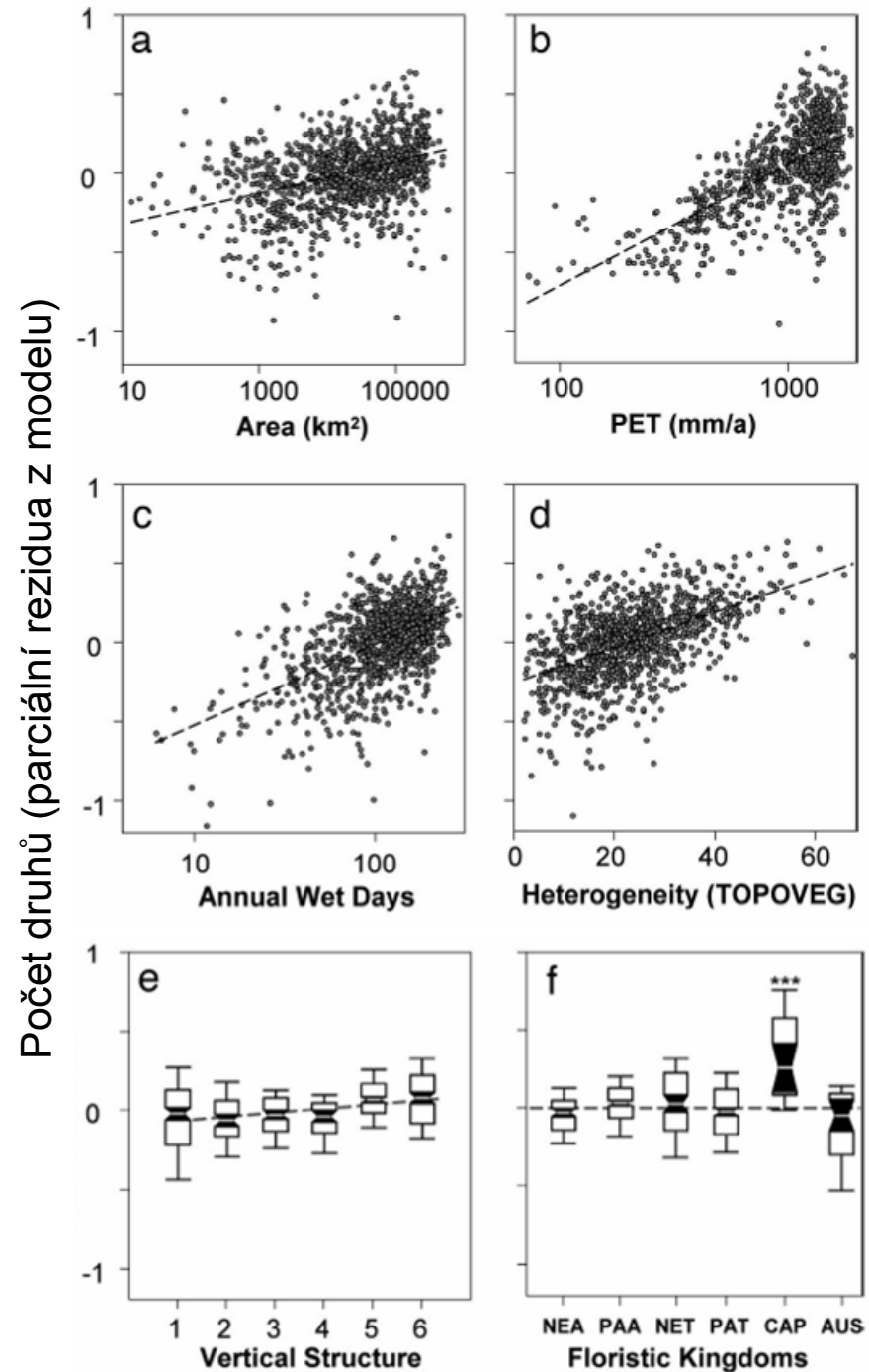
Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza III.

Species-energy hypothesis

Model globální diverzity cévnatých rostlin

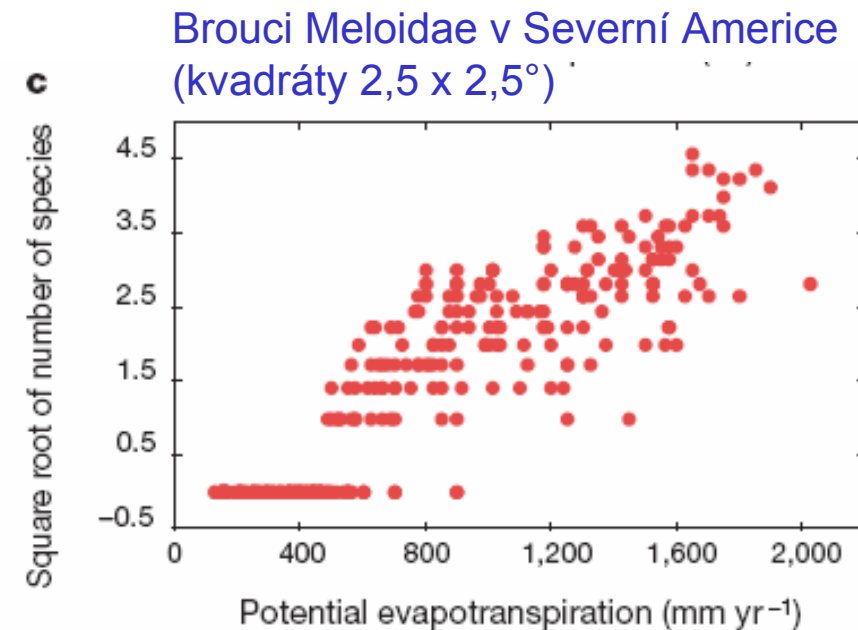
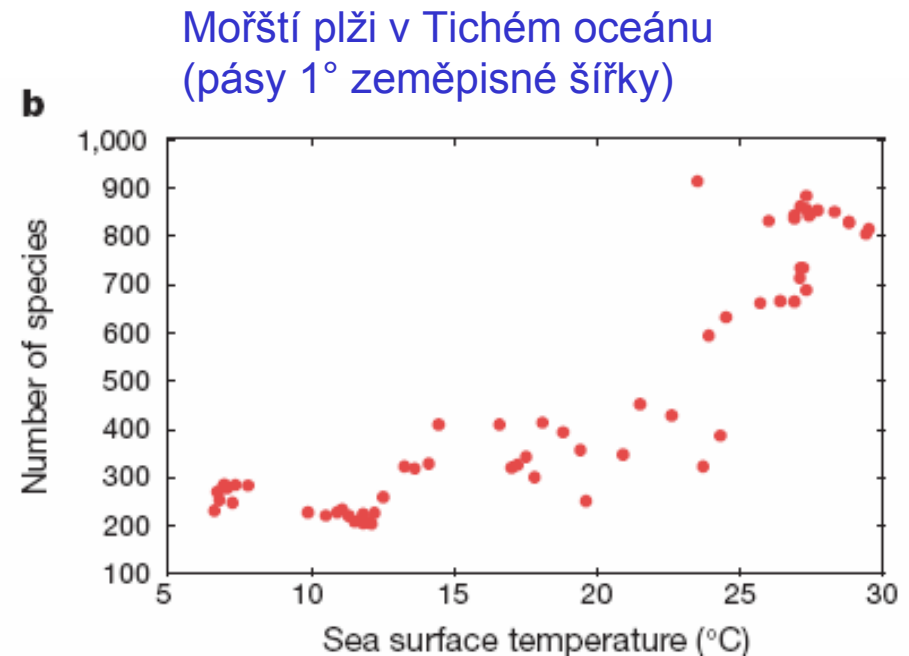
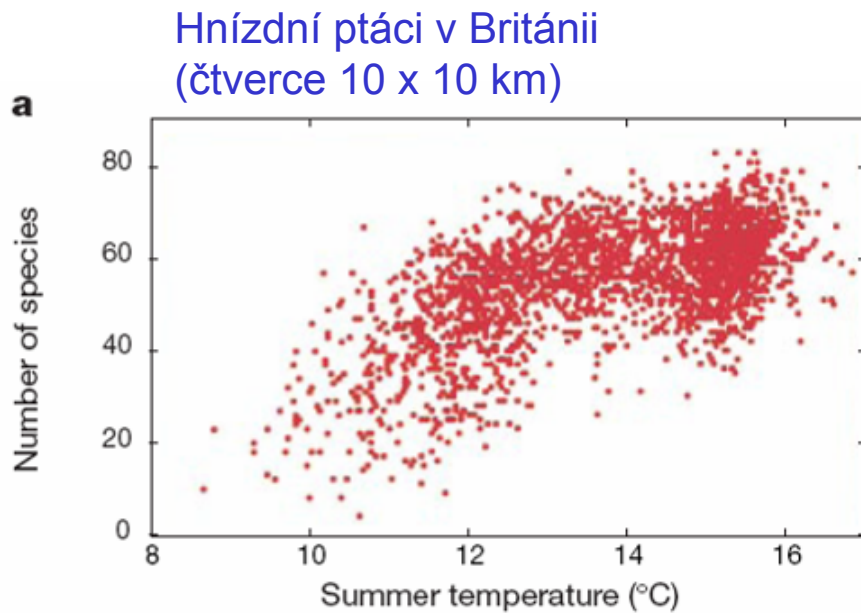
Combined model	GLM	
	Coefficient	t
AREA	0.096	9.4
PET	0.759	18.2
WETDAYS	0.507	14.9
TOPOVEG	0.011	14.9
STRUCT	0.030	5.9
KINGDOM	—	—
NEA	-0.154	-2.2
AUS	-0.061	-3.9
CAP	0.285	6.1
PAT	-0.051	-2.3
PAA	-0.006	-0.2
Deviance, %	65.9	

Kreft & Jetz 2007, *Proceedings of the Natl. Acad. Sci. USA* 104: 5925–5930

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza III.

Species-energy hypothesis

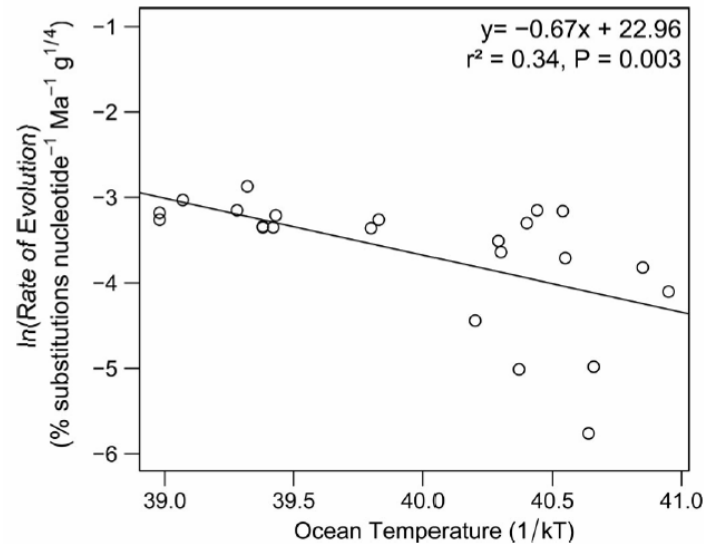
Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza IV.

V teplejších oblastech je rychlejší evoluce

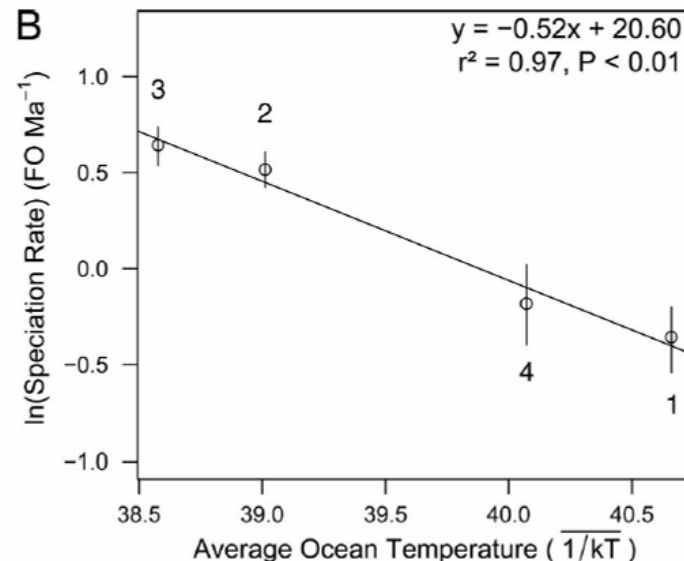
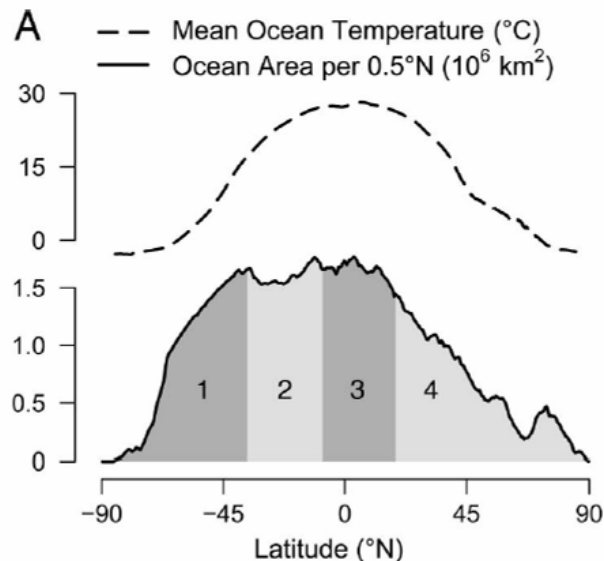
(Rohde 1992, *Oikos* 65: 514-527)

- Dírkonosci (Foraminifera; planktonní prvoci)
- 10^{13} J energie na 1 g biomasy způsobí substituci jednoho nukleotidu
- 10^{23} J energie v populaci vede ke vzniku nového druhu

Rychlost evoluce rDNA u současných dírkonosci

Rychlost speciace dírkonosci ve fosilním záznamu za posledních 30 mil. let

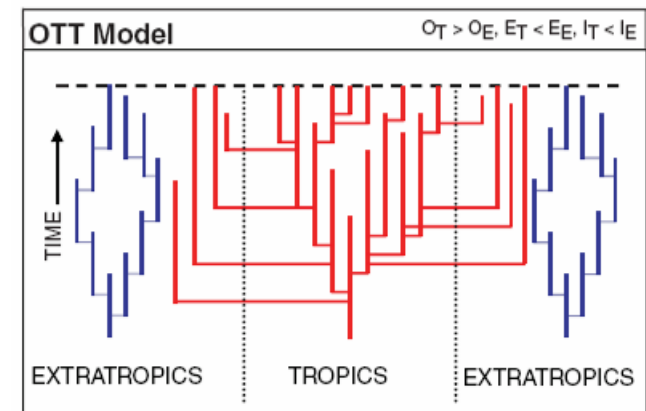
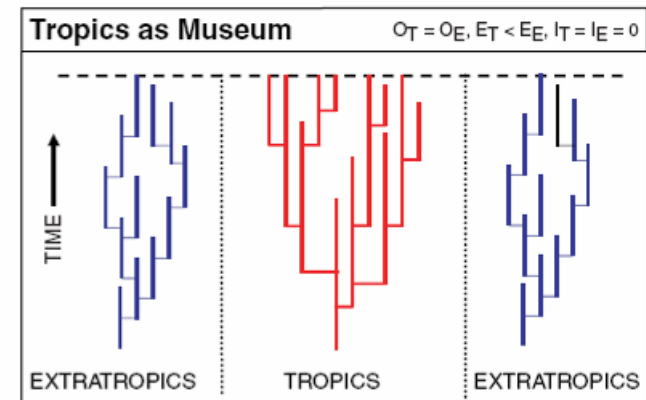
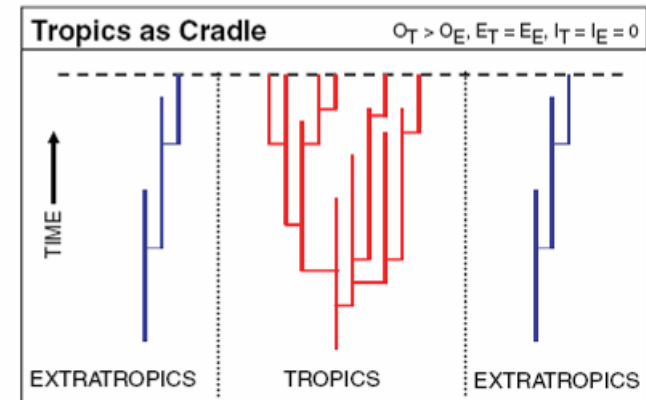
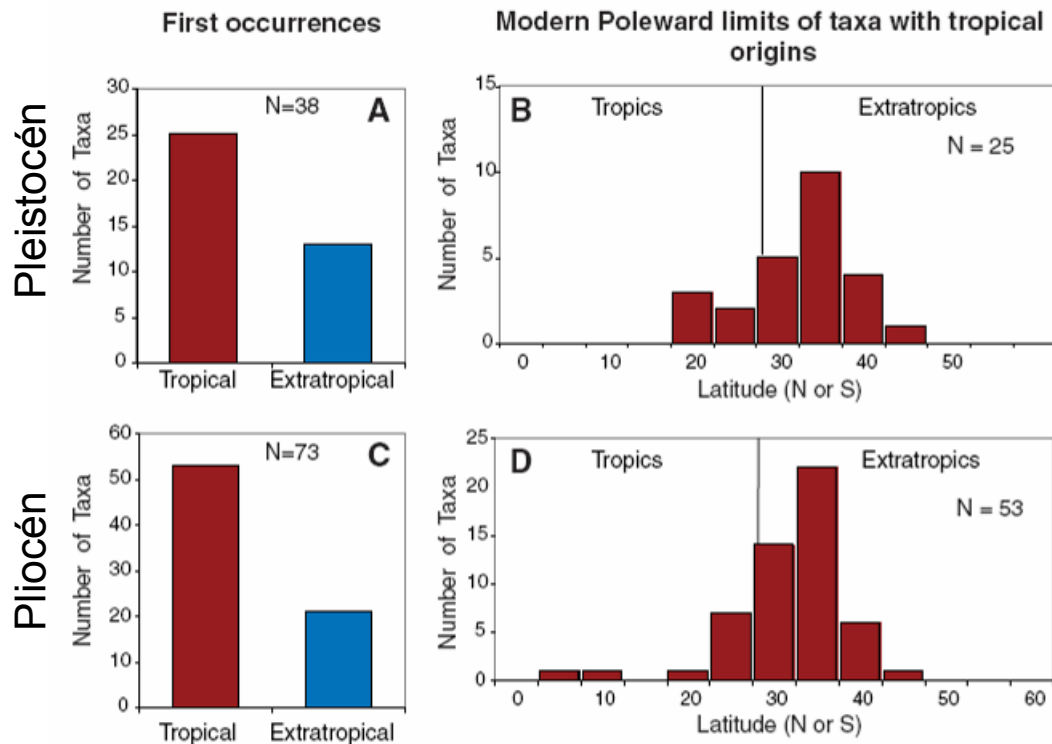

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza IV.

V teplejších oblastech je rychlejší evoluce

Stebbinsova metafora: tropy jako kolébka nebo muzeum?
 Jablonski et al.: model „Out of the Tropics“

Mořští mlži v tropech a mimo tropy

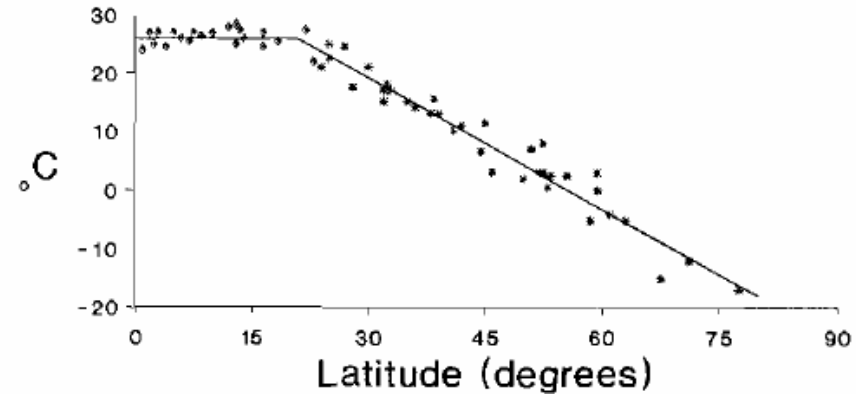
Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza V.

Tropy zabírají větší plochu

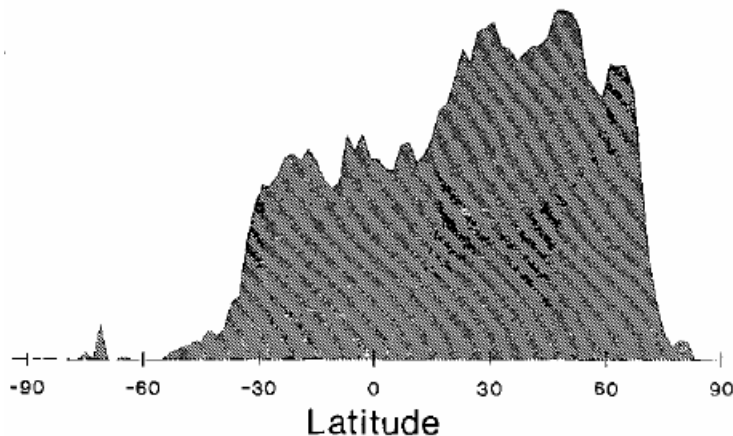
Větší plocha zvyšuje
pravděpodobnost:

- rozdělení populací a následné alopatrické speciace
- oddělení menších populací na kraji areálů a následné peripatrické speciace

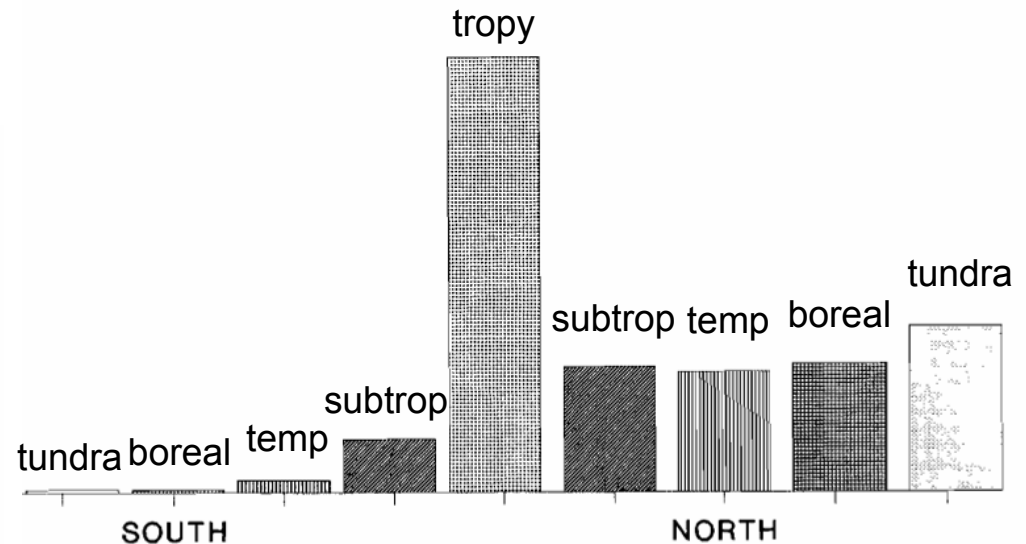
Průměrná roční teplota

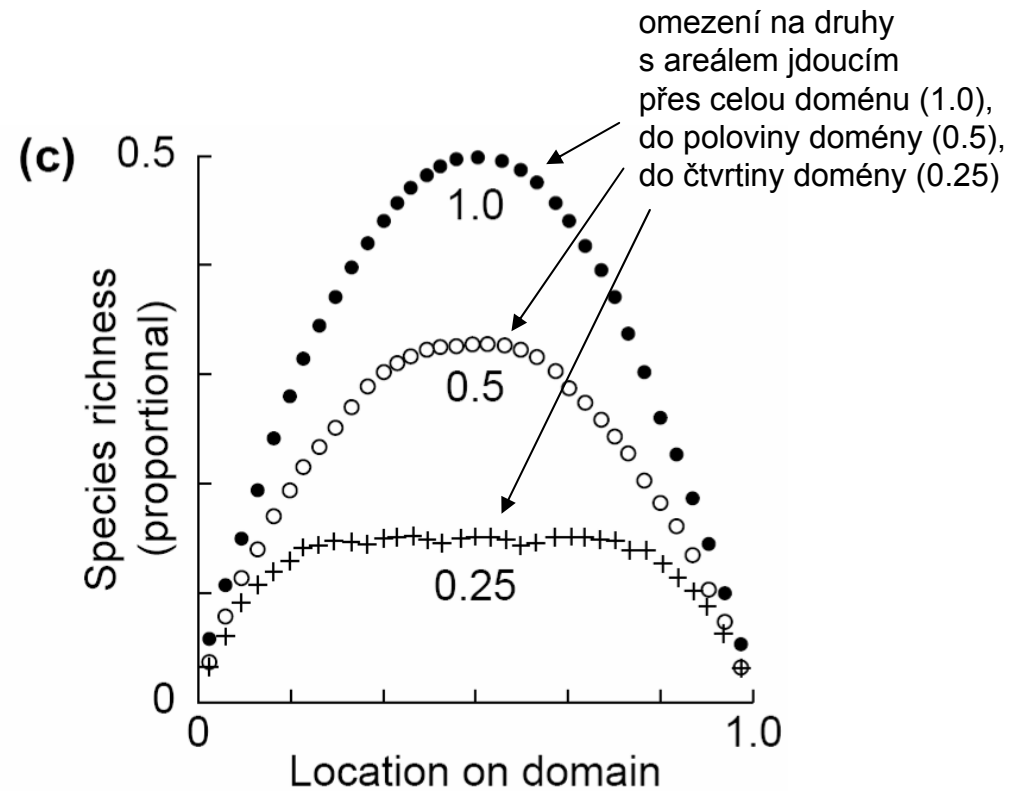
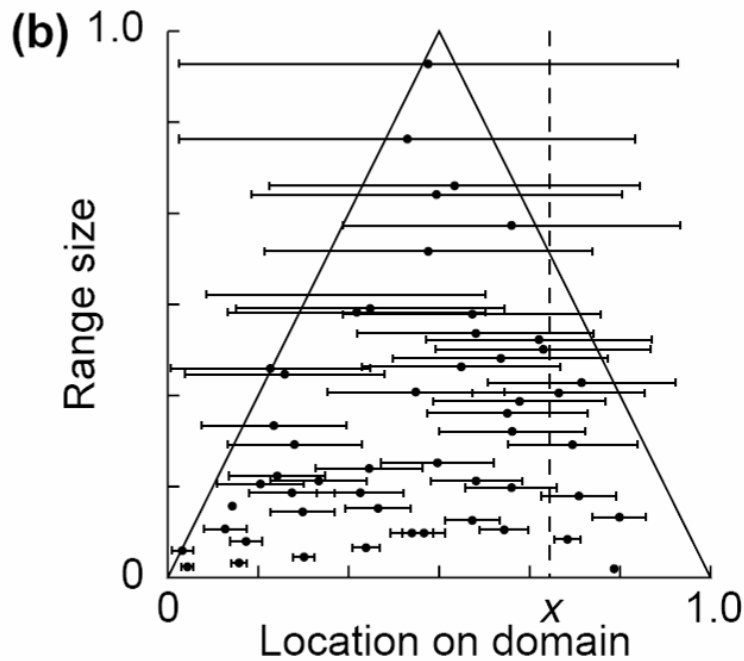
Relativní plocha souše

Relativní plocha biotů

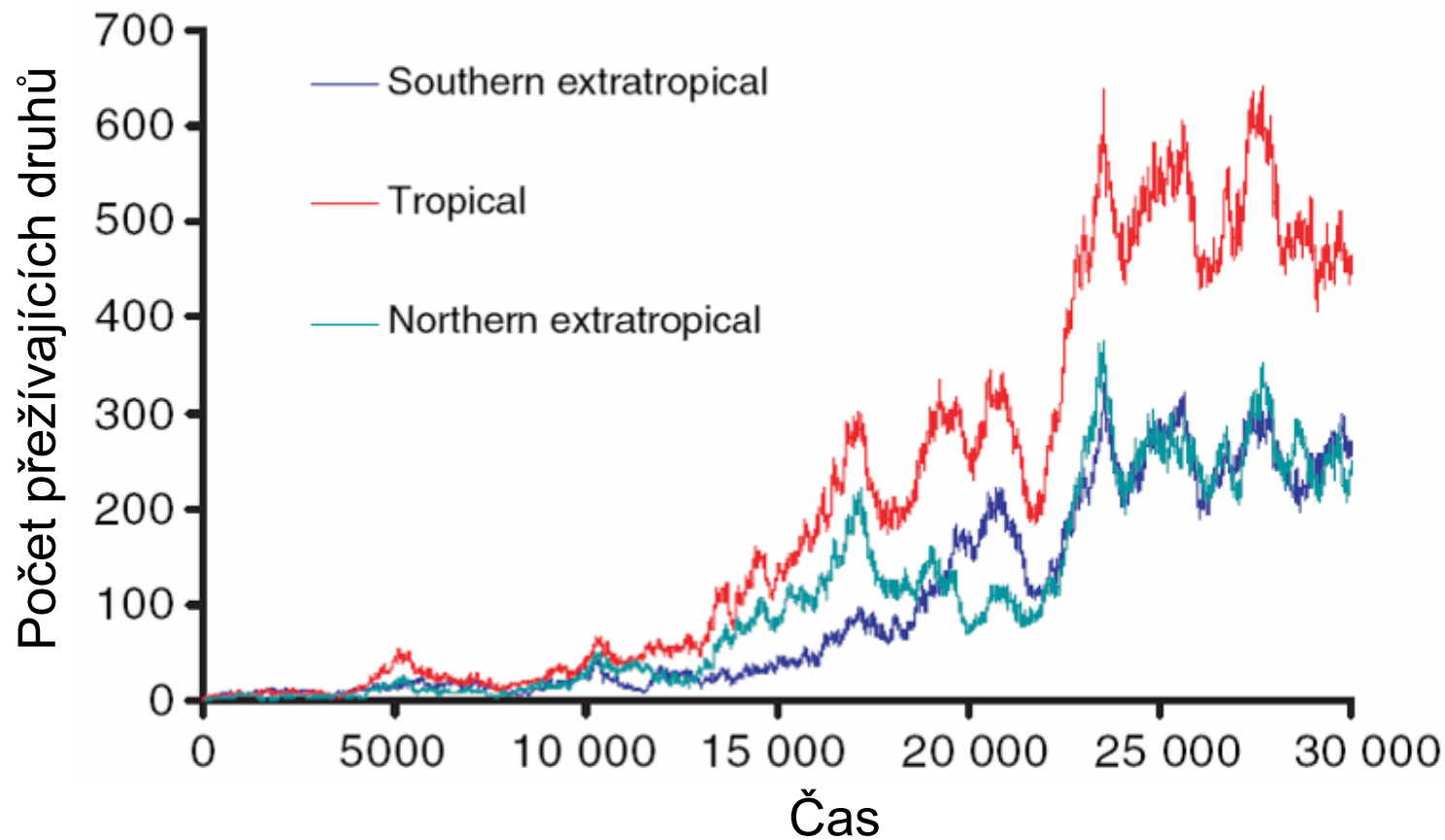

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza VI. Efekt středu domény (*mid-domain effect*)

Příčiny latitudinálního gradientu: hypotéza VI. Efekt středu domény (*mid-domain effect*)

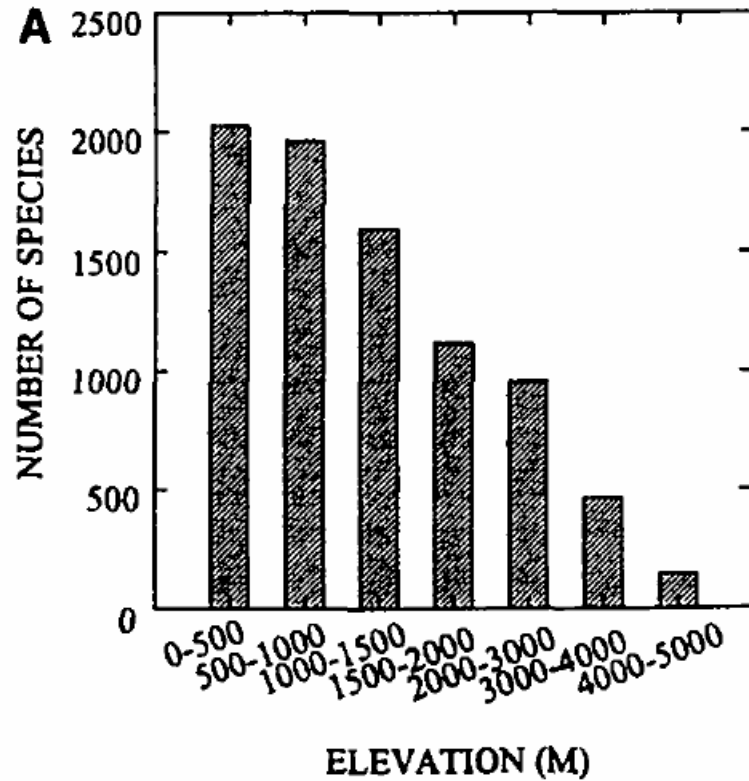
Simulační model evoluce jedné vývojové linie
(tři stejně velké oblasti, stejná rychlost evoluce)

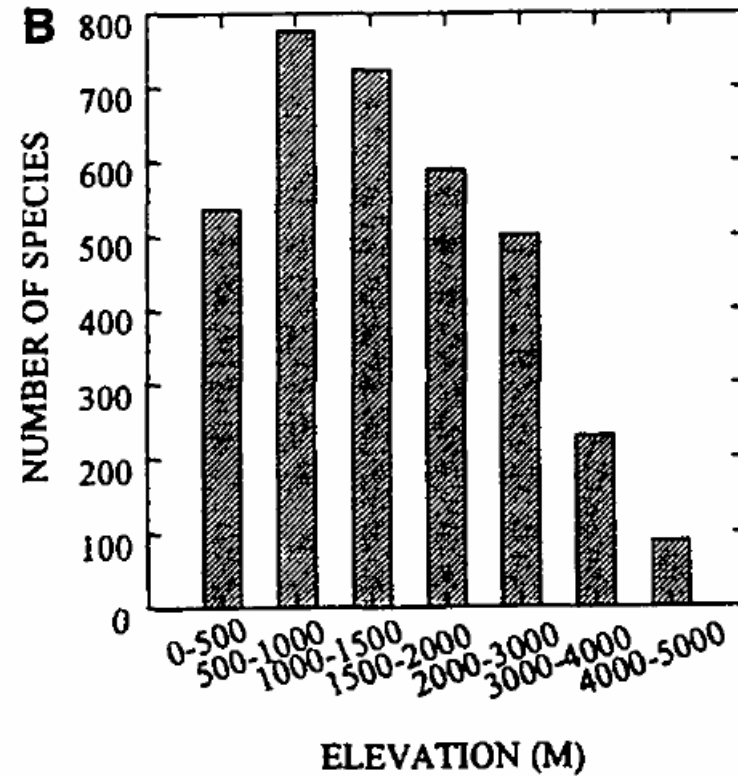
Altitudinální gradient druhové bohatosti

Jihoameričtí tropičtí ptáci

Nestandardizovaná data

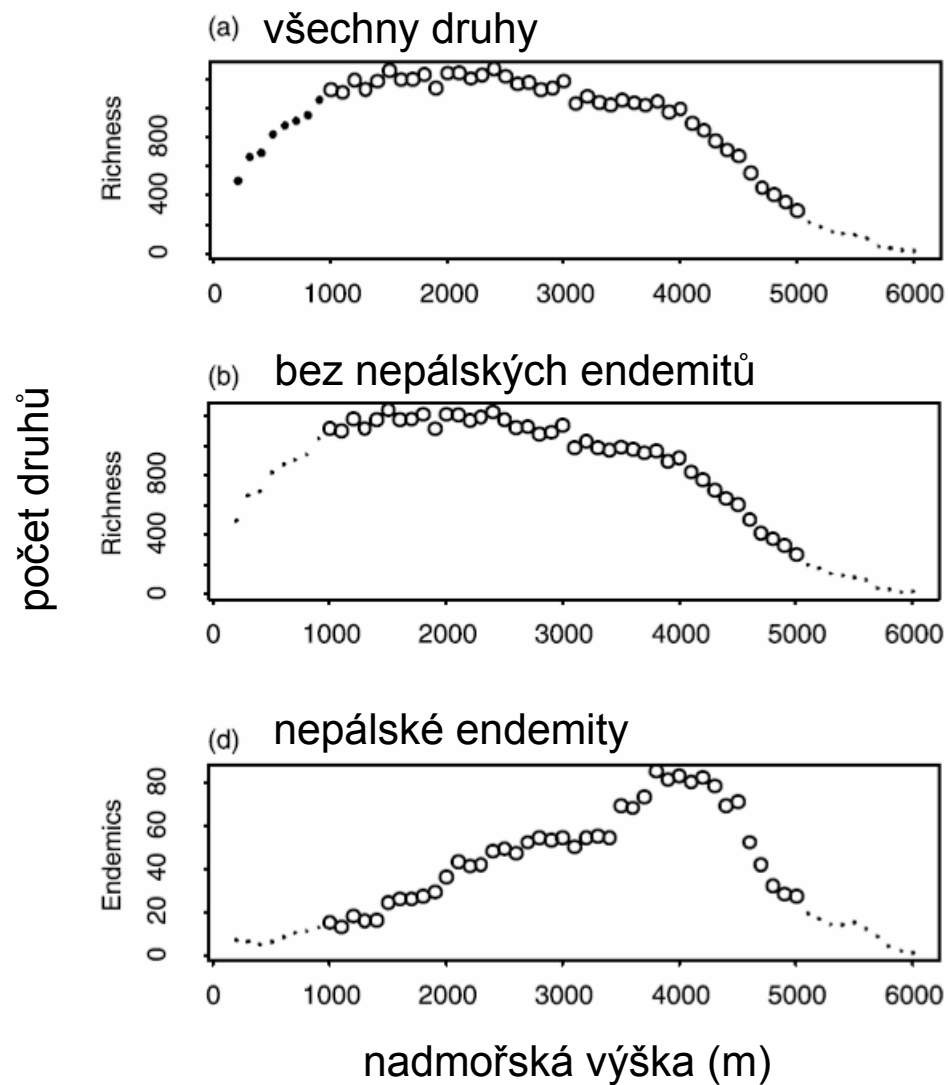

Standardizace na plochu 50 tis. km²
(log S / log A transformace)

Altitudinální gradient druhové bohatosti

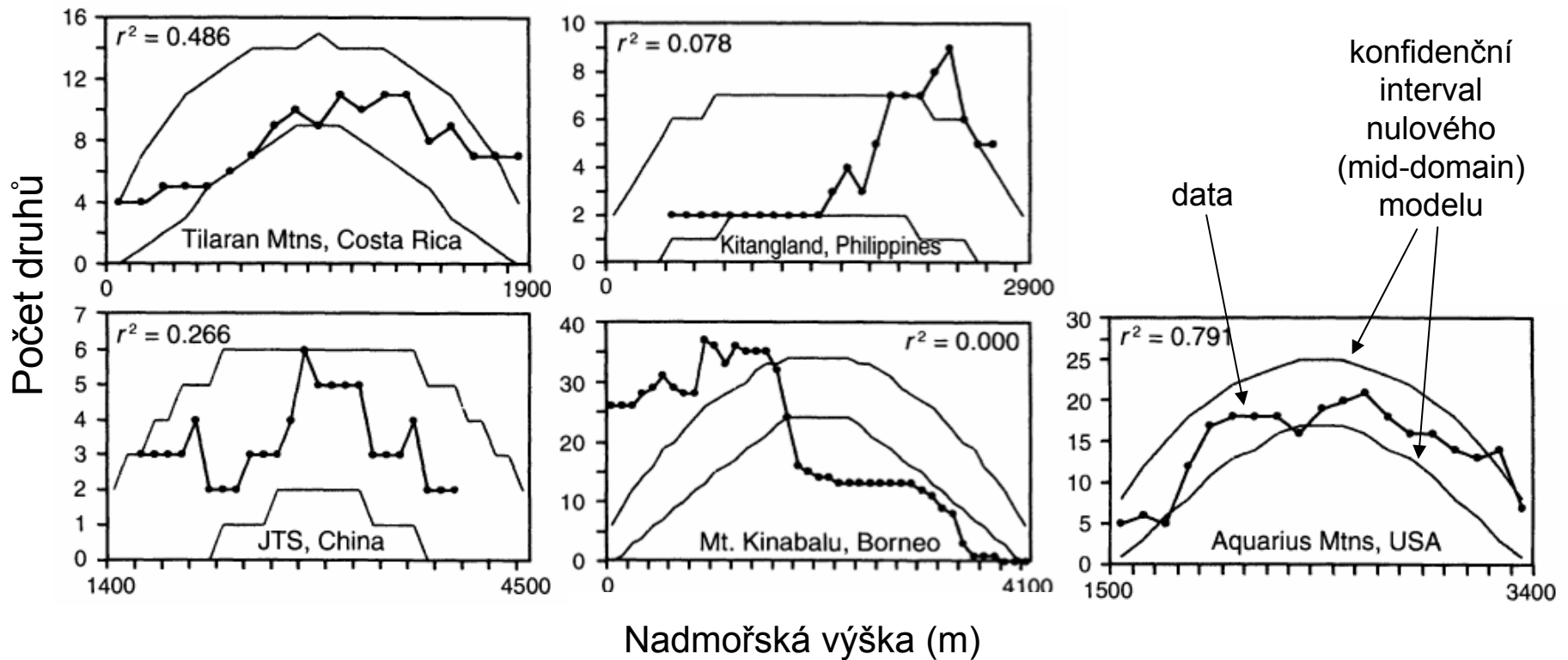
Cévnaté rostliny v nepálských Himálajích

Vetaas & Grytnes 2002,
*Global Ecology and
Biogeography* 11: 291–301

Altitudinální gradient druhové bohatosti

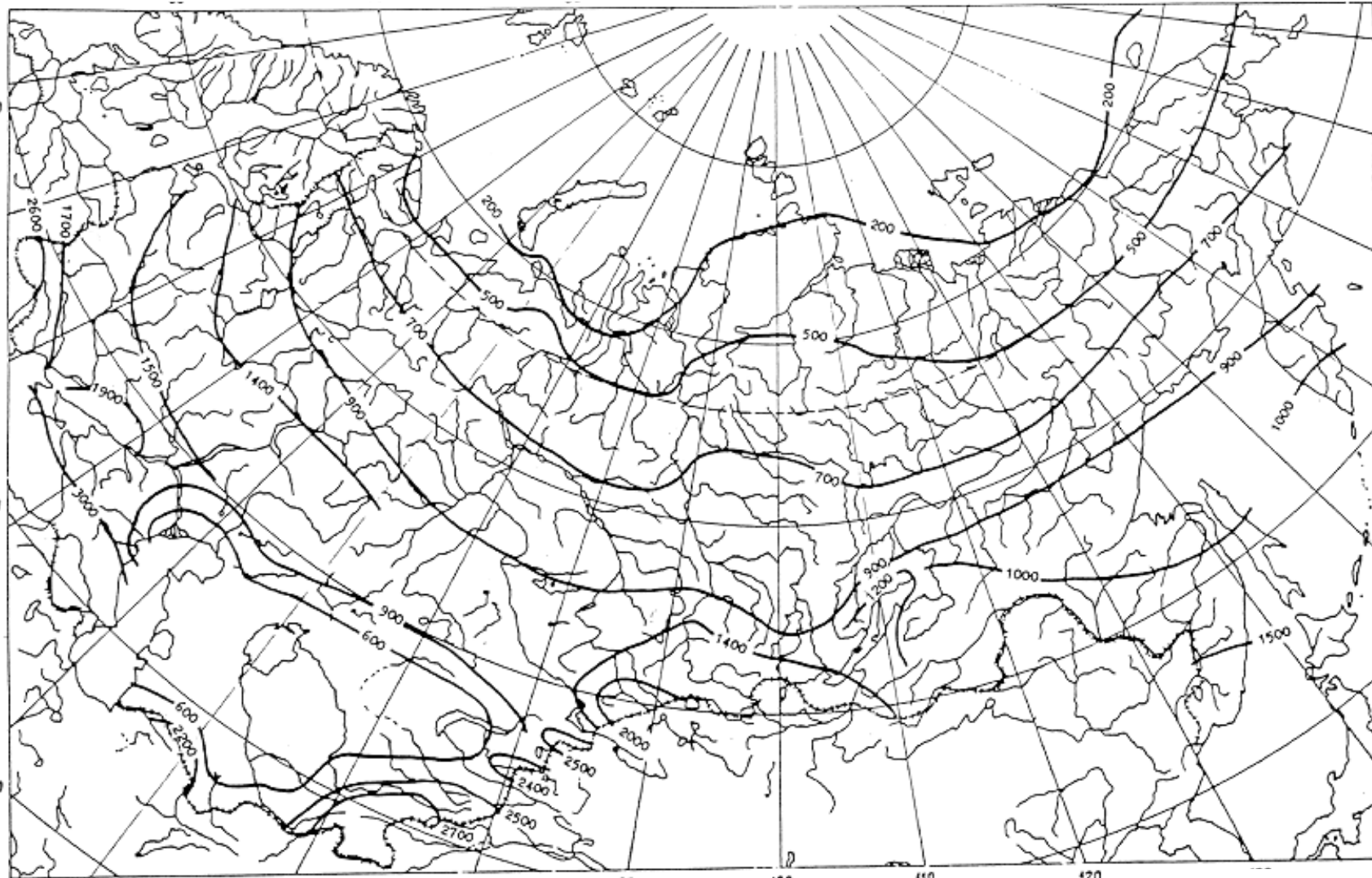
Drobní nelétaví savci (srovnání s efektem středu domény)

Počet druhů a heterogenita prostředí – kontinentální měřítko

Cévnaté rostliny na 1000 km² v severní Eurasii

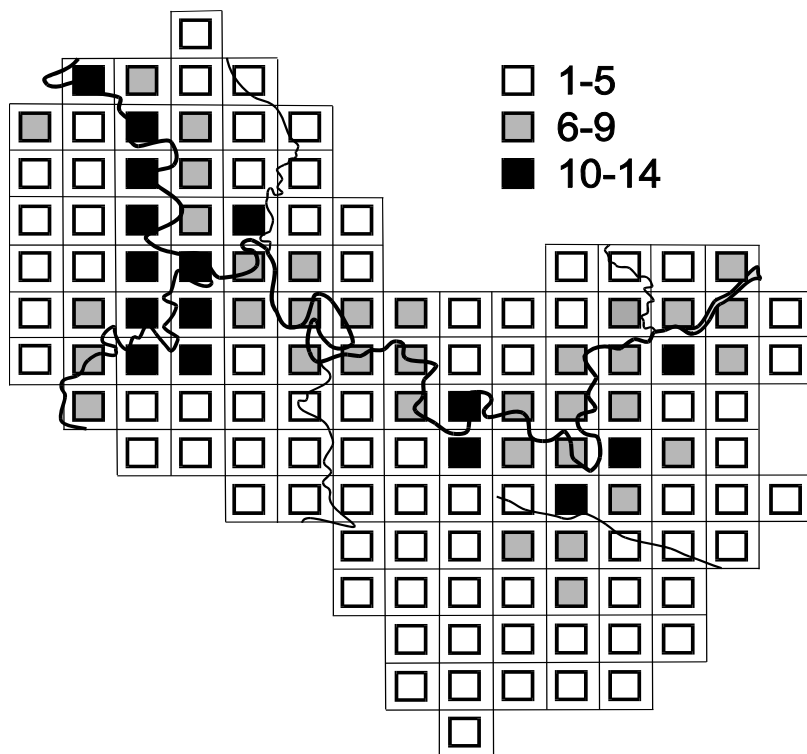

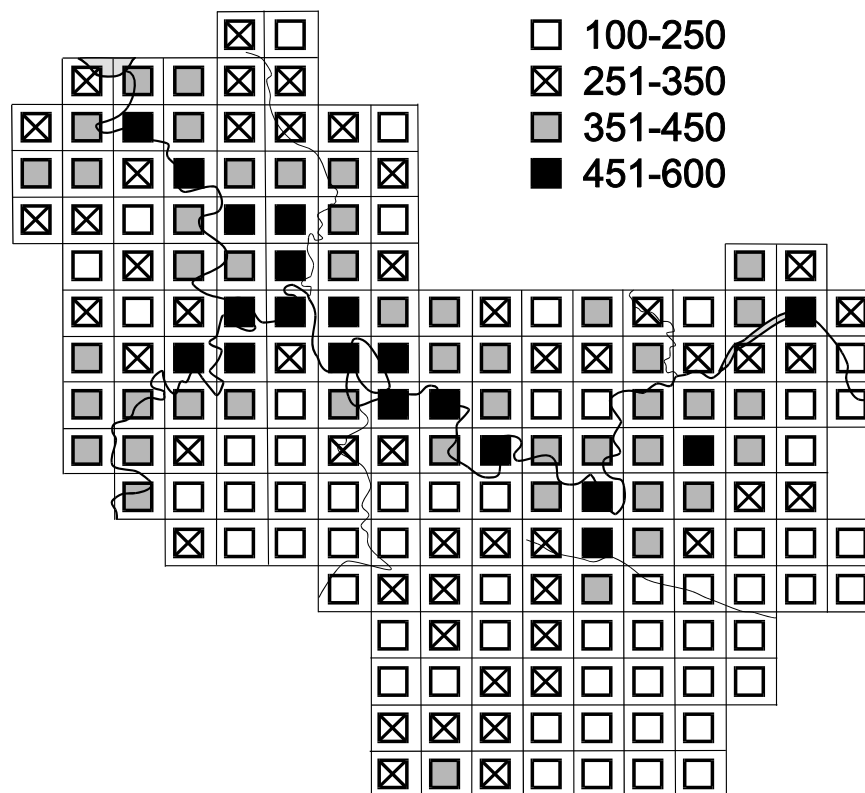
Počet druhů a heterogenita prostředí – měřítko krajiny

Cévnaté rostliny v Národním parku Podyjí/Thayatal

počet jednotek
potenciální vegetace

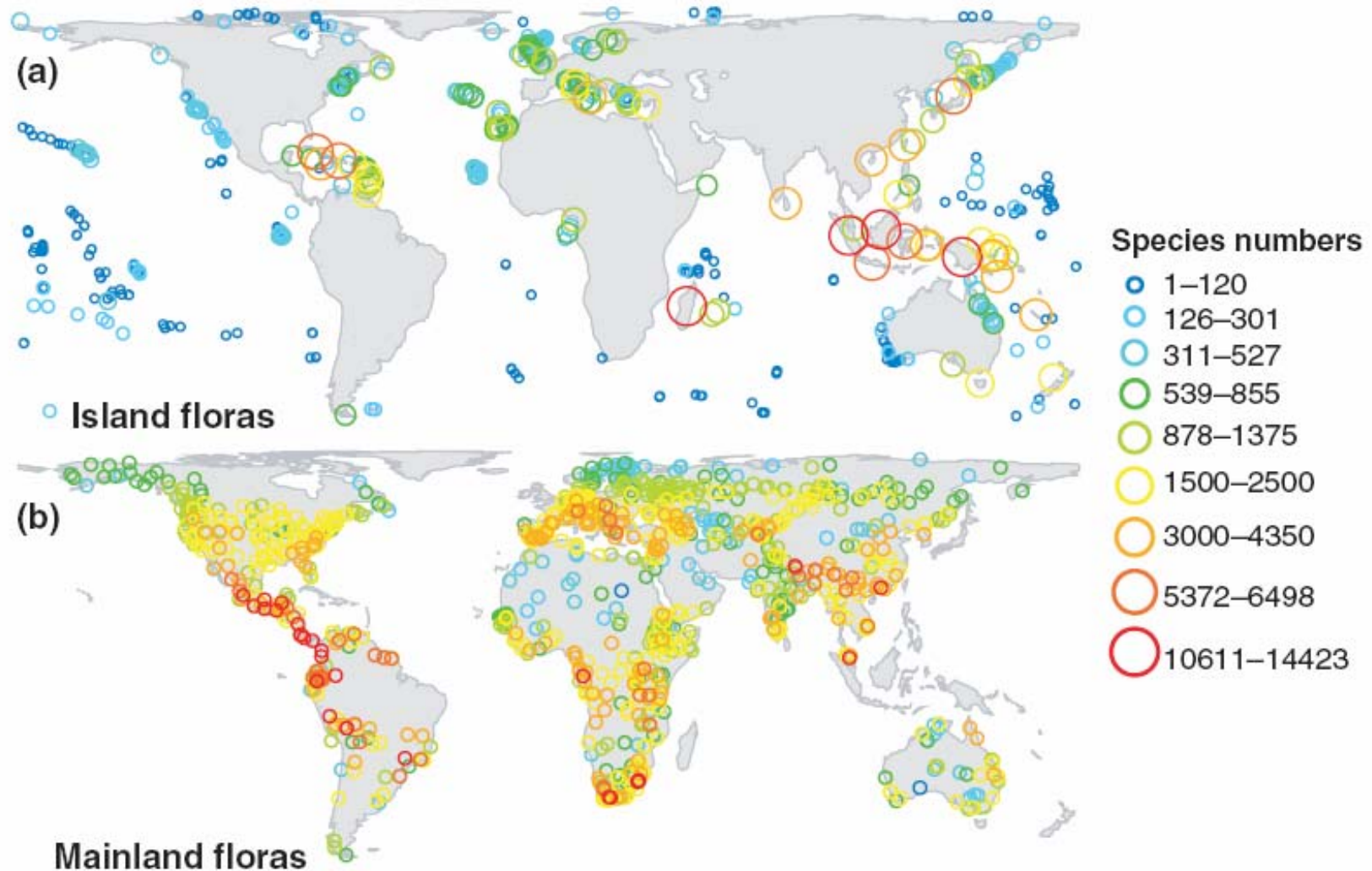
počet druhů

Druhová bohatost ostrovů

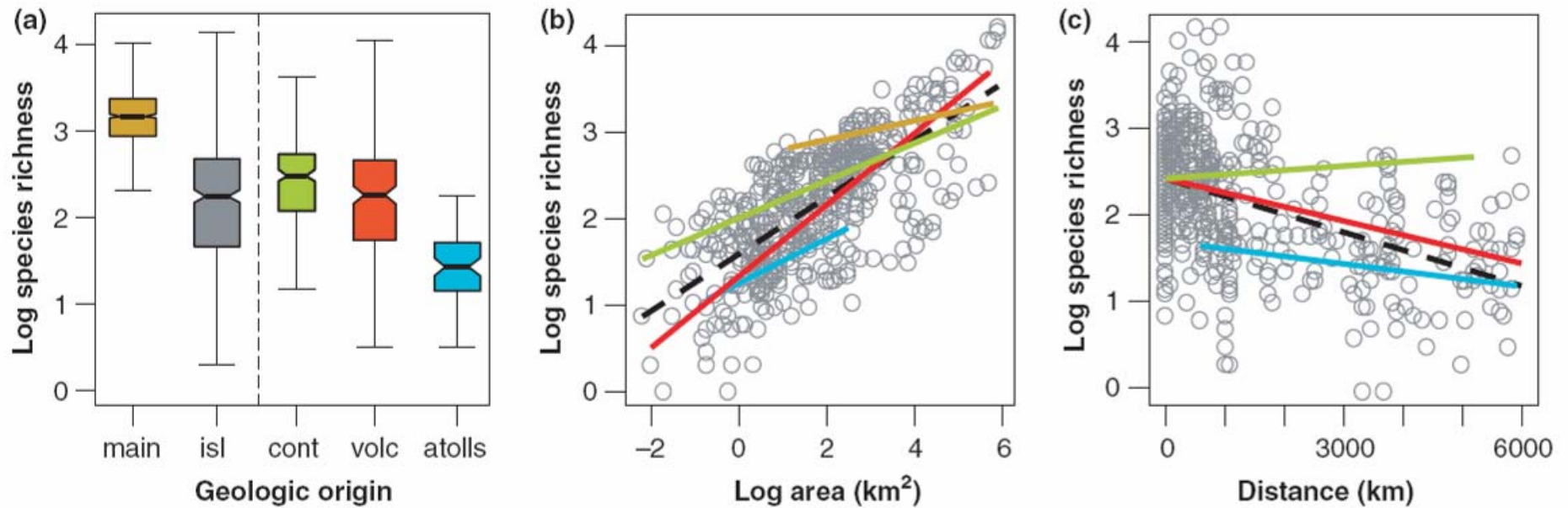
Druhová bohatost ostrovů

Počty druhů cévnatých rostlin v ostrovních a pevninských flórách

Druhová bohatost ostrovů

Počty druhů cévnatých rostlin v ostrovních a pevninských flórách

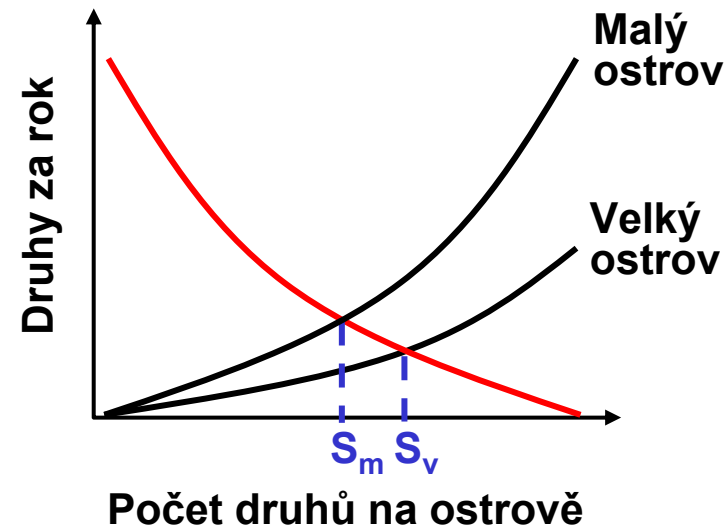

Teorie ostrovní biogeografie

(MacArthur & Wilson 1963, 1967)

- regionální faktory – imigrace druhů
- lokální faktory – vymírání druhů
- na ostrovy bližší pevnině migruje více druhů => větší počet druhů na ostrově
- na větších ostrovech je menší vymírání druhů => větší počet druhů na ostrově

Teorie ostrovní biogeografie

(MacArthur & Wilson 1963, 1967)

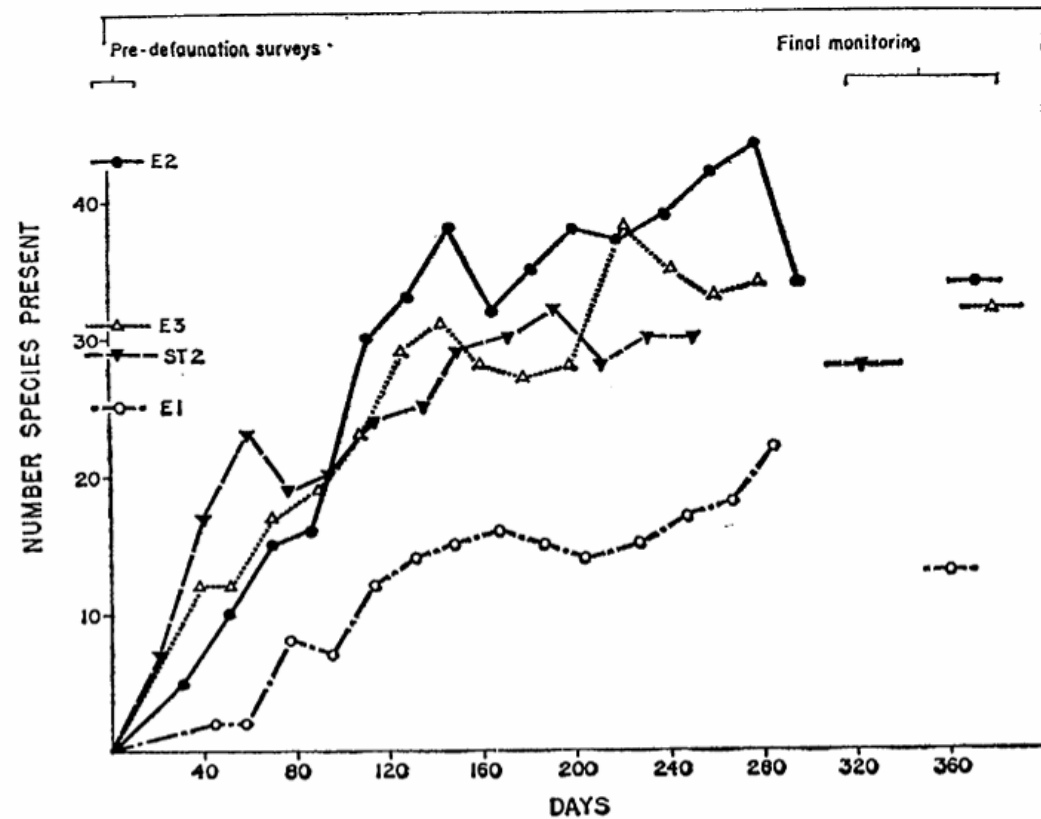
- ostrovní flóra je ochuzená oproti flóře pevniny
- ochuzení je tím větší, čím je ostrov menší
- ostrovní flóra má jiné složení
  - více druhů s lepší schopností migrace (např. anemochorní, ornitochorní)
  - méně druhů s přirozeně malými populačními hustotami (větší pravděpodobnost extinkce)
  - méně druhů závislých na jiných druzích (např. epifyty, paraziti)
- klíčová otázka ostrovní biogeografie:
existuje samostatný ostrovní efekt nezávislý na diverzitě stanovišť?

Teorie ostrovní biogeografie: Wilsonovy a Simberloffovy experimenty

1. Experimentální defaunace mangrovových ostrovů ve Floridském zálivu

Po postříkání insekticidem se na ostrovech obnovily počet druhů v závislosti na jejich velikosti.

Značná část druhů ale byla jiná v původním a obnoveném ekosystému.

Simberloff & Wilson 1969, *Ecology* 50: 267-278

Teorie ostrovní biogeografie: Wilsonovy a Simberloffovy experimenty

2. Zmenšení plochy mangrovových ostrovů ve Floridském zálivu

Po zmenšení ostrovů se zmenšila jejich druhová bohatost.

Druhová bohatost kontrolního ostrova se mírně zvětšila.

Simberloff 1976, *Ecology* 57: 629-648

Island name	Year	Area (m ²)	Total species
CR1	1969	343	74
	1970	104	65
	1971	54	62
G1	1969	519	86
	1970	327	77
	1971	169	69
IN1 kontrola	1969	264	63
	1970	264	63
	1971	264	68
J1	1969	1,263	75
	1970	779	71
MUD1	1969	990	79
	1970	565	76
	1971	320	71
MUD2	1969	942	79
	1970	327	62
	1971	327	61
R1	1969	721	103
	1970	478	85
SQ1	1969	1,082	88
	1970	731	82
WH1	1969	380	86
	1970	261	73
	1971	123	72

Teorie ostrovní biogeografie: ochranářské aplikace

- **Návrhování sítě přírodních rezervací**
SLOSS question (Single Large or Several Small?)
  - **pro zachování populací vzácných druhů je lepší jedna velká rezervace než několik malých**
  - **pro zachycení větší diverzity stanovišť (a více druhů) je však lepší několik malých rezervací**
  - **malé rezervace by měly být propojeny koridory, aby nevyhnutelné extinkce druhů byly vyváženy novými imigracemi**